הוציאו לו פרק חמישי יומא

נג.

שלא תתחיל מפניך שמא תבוה. לא ידענא מאי קאמר מסתברא כמאן דאמר מדמניא הכא כוותיה דילמא הא ברייתא ט) מיהו נמי תני לה כמו הכיא דלעיל ואי מייתי לאיה מן הטעם המפורש הה שלא תבוה והכי קא מסתברא כמאן דאמר בלא ברייתא נמי הוי מצי למימר האי טעמא וימא דמהאי טעמא מסתברא כוותיה ושמא י"ל דאי לאו ברייתא לא הוה אמרינן אותה סברא למיתם לשעה קלה כל כך שמא יבוה אי נמי י"ל הנך תרי ברייתות דמייתי מעיקרא לא מיתני בי רבי חייא ורבי אושעיא ומייתי מהא דמיתניא בי ר' חייא ור' אושעיא: **חד למצוה וחד לעכב.** תימה לי מאי איצטריך קרא לעכב הא תוקה כתיב בפרשה וי"ל דחוקה לא קאי אלא איום הכפורים אבל קטורת דכל השנה איצטריך קרא לעכב ואין זה מעין התיבון דמעיקרא קאמר דחד קרא ליום הכפורים וחד קרא לשאר ימות השנה והשתא קאמר דתרוייהו בין ביום"כ (כ) בין בשאר ימות השנה: **שהורו הלכה בפני משה רבן.** בת"כ איכא פלוגתא דתנאי טובא מ"ט איצטוט איכא מאן דאמר מסיני נטלו [ואית דאמרי מפני] שאמרו מתי ימותו שני זקנים הללו ואני ואתה נגהיג את הדור וכו' וכפ' ד' מיתות (פנהדרין דף נב.) נמי מייתי לה ואיכא מאן דאמר פרוני לאש היו ואיכא מ"ד שתוי יין היו ואיכא מאן דאמר מתוסרי בגדים היו: וכי

נא א מי' פ"ח מהלכות עבודת יום"כ הלכה ז:
נב ב מי' פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה כ ג סמג עשין קמו:
נג ג מי' פ"ב מהלכות עבודת יום"כ הלכה כה:
ד [מי' פ"ב מהלכות כלי המקדש הלכה ח]:
ה ו ז מי' פ"ב מהלכות עבודת יום"כ הלכה כה:
ח מי' פ"ב מהלכות תמידין הלכה ה:
נה ט י כ מי' פ"ז מהלכי בית הבחירה הלכה ד:
נו ל מ מי' פ"ב מהלכות תי"ת הלכה ו טוש"ע י"ד סי' רמב סעיף מ [רבא אלפס קידושין פ"ח דף רכח. [סי' תמי"ג] וע"ש הגיהות בענין אמר הרמ"ם שם סימן נג]:

מוסף רש"י

שלא יתקן. הקטורת מלא תפנים הכמות ביום"כ אינה המתמה כדמתיב ומלא תפניו וגו' ונתן לא הקטורת על האש וגו', מבחוץ. בהיכל היו נותנין אותה לזדוקין על האש ואחר כך מכניסין, שהיו דורשין אל יבא כי אם בענן בענן אראה על הכפרת (לעיל יח:), **או** שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה. כי בעיל ביום"כ, דכתיב ואל יבא בכל עת אל הקדש וגו' ולא ימות וגו' בשאר יבא אהרן וגו' וכי מעיל קטורת שלא בהלכתה ביאה ריקנית היא ומחיב מיתה (כריתות ו:). **הנפטר מרבו.** פורש ומפליג (ע"פ רש"י גיטין 19):

רבינו חננאל

ת"ר ונתן את הקטרת על האש לפני ה': כלומר, הבא אש לפני ה' ואחר כך תן עליה הקטורת. כי בענן אראה על הכפורת, מלמד שנותן בקטורת סם שהוא מעלה עשן, להוציא מליבן של צדוקין, שנאמר כי בענן אראה על הכפורת, מלמד שמתקן מבחוץ ומכניס כשותשען עולה כולה. ותרוצנה הכי ונתן את הקטורת על האש לפני ה' כי בענן אראה על הכפורת. אין לי אלא עיקר מעלה עשן, כלומר. השורש שהוא חוק שהוא מתמר ועולה כמקל עד שמגיע לשמי קורה, וכיון שהיה מגיע לשמי קורה היה ממשמש בכתלים ויורד עד שנתמלא הבית עשן שנאמר וימלא הבית את הענן וגו'. אין לי אלא עיקר מעלה עשן, [עלה] מעלה עשן שחוקה כנא לן. ת"ל וכסה ענן הקטורת וגו', כלומר כיון שהיא שחוקה נתערבה ונתכסה, ואסקה רב אשי הני תרי קראי חד למצוה וחד לעכב. **רבא** אמר כי בענן אראה על הכפורת לאזהרה. וכסה ענן הקטורת

מסורת הש"ס

ט) [לעיל יט:], כ) [כריתות ו.], ג) [עי' תוס' לעיל מד. ד"ה כשילה], ד) עירובין פג., ה) [לעיל כח:, ו) [נזיר הערוך דהוה מינקמן], ז) [ויקרא נח], ח) [שם], ט) [דמרי תוס' הם תמוהים וכן כנים התר"ע בפ"ו מ"ג דמסיד דנריסס כפליה],

תורה אור השלם

1. וְנָתַן אֶת הַקְּטֹרֶת עַל הָאֵשׁ לִפְנֵי יְיָ וְכִסָּה עֲנַן הַקְּטֹרֶת אֶת הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָעֵדֻת וְלֹא יָמוּת:
ויקרא טז יג
2. וַיֹּאמֶר יְיָ אֶל מֹשֶׁה דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן אָחִיךָ וְאַל יָבֹא בְכָל עֵת אֶל הַקֹּדֶשׁ מִבֵּית לַפָּרֹכֶת אֶל פְּנֵי הַכַּפֹּרֶת אֲשֶׁר עַל הָאָרֹן וְלֹא יָמוּת כִּי בֶּעָנָן אֵרָאֶה עַל הַכַּפֹּרֶת:
ויקרא טז ב
3. וְזָנוּ אֲמוּת הַסִּפּוּם מִקּוֹל הַקּוֹרֵא וְהַבִּיאָ יְמֵלֵא עָשָׁן:
ישעיהו ו ד
4. וְכִפֶּר עַל הַקֹּדֶשׁ מִטֻּמְאֹת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וּמִפְּשָׁעֵיהֶם לְכָל חַטֹּאתָם וְכֵן יַעֲשֶׂה לְאֹהֶל מוֹעֵד הַשֹּׁכֵן אִתָּם בְּתוֹךְ טֻמְאֹתָם:
ויקרא טז טז
5. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן בְּקָרְבָתָם לִפְנֵי יְיָ וַיָּמוּתוּ:
ויקרא טז א
6. וְנָתְנוּ בְּנֵי אַהֲרֹן הַכֹּהֵן אֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ וְעָרְכוּ עֵצִים עַל הָאֵשׁ: ויקרא א ז
7. וְיָבֹא שְׁלֹמֹה לְבָמָה אֲשֶׁר בְּגִבְעוֹן יְרוּשָׁלִם מִלִּפְנֵי אֹהֶל מוֹעֵד וַיַּעַל שָׁם עֹלוֹת לִפְנֵי יְיָ אֲשֶׁר עָשָׂה בַּמִּזְבֵּחַ הַנְּחֹשֶׁת אֲשֶׁר לִפְנֵי יְיָ וַיַּרֶב לְפָנָיו אֶלֶף עֹלוֹת:
דברי הימים ב א יג

הגהות הב"ח

(ט) רש"י ד"ה עד דהוה כו' ולאמה הפ"ד ותמ"ל מה"ד עד דמיכפי מיניה דר' יוחנן: (כ) תוס' ד"ה חד כו' דתרוייהו בין ביום הכפורים. נ"ב עיין מזה בפרי"ם ב"מ פי' ר"ל:

תוס' ישנים

ותיפרוק לי דקא מפיל ליה ריקנים. הכיבלת ליה לאלי מקבה כרב אפי דאמר לקמן דאיכא עיכובא [אי נמי] לכולי עלמא ותפילו לרבא דאף על פי דלא נפקא ליה מהאי קרא נפיק ליה מקרא אחרינא דיתה בל מה שבעבו בפטום הקטורת והיא בריאת מלא בירושלמי חסר מכל סימן וסימן לו אלא נתן לתוכה מעלה עשן לו שחסרו חייב מיתה ר"ל ומרבא מבוא הכנסה ומיתה מלא דאמר מבוא הכנסה ומיתה לא דהיינו בל הכיבלת חייב על הכיבלה ולא דבנו בכיבלה אם מקריבה חייב על הקטרה שפטולה ולא אין מקריבה מלא חיובא לוכה ולאומר רבי דהכנסה היא ביאה שנכנס להיכל בתנס כמו פיעל בכמיפתו מבלו ותחייב מבוא ביאה ריקנים. מ"ר. וה"ר

מנחם פי' מבוא הכנסה ומיתה כמו בהכנסה ומיתה כלומר בהכנסה ומיתה של יום"כ שנכנס בה לפני ולפנים דבהכיבל דיקא כתיב בה מעלה עשן ואין נראה דבכל יום נמי הוה בה מעלה עשן ומהכלי קרא ולפי ולפנים ולפ"ב חיוב מיתה נמי לפנים מיניה ועוד דבירושלמי דתמלמדן פרק נרקא נקלפי קאמר ר"ל ומרבא מבוא הכנסה ומיתה אלמא לאו דיום הכפורים קא. ר"ל אלמן. ועוד ר"ל לפי פרתנו שמוכר שלא היה מעלה עשן אלא בכל יום הכפורים מלא דקאמר דכמנן יכול שיהם מחורים קודם מיתה נמי אחרן בלא מ"ל אחר מות שני בני אהרן פי' אלא היו נעשים על מעלה עשן (שלא) שנעשוי ולא פ"ד אלא נעשוי [אלא בכל יום"כ] והנא מתו כשמיני למלואים בניהן ביום הכפורים היה אחר כך יומה מפרש ר"ש אלא ולא הוה פ"ד [שנעשו] על מעלה עשן אלא שמו בקטורת חוץ ועל זה הוא מפרש שהשנוש נכתב אחרי מותם. הנ"ב: **שנאמר** והכנס עשן. אין זה אלא דמיון בעלמא דקרא נמי ולא נמי דקטורת. דאי מוקן יעשה לאהל מועד שנקפא. (לעיל דף מד.) לא שייך לאקשויי הכי נמי וכל אדם לא יהיה באהל מועד אלא אם כן אינו אלא אלמא בהוצאת הקטורת ועוד דוקן יעשה משמע עשיה אבל לא יהיה אינו לא יעשה אלא (שלא) יעשה אחר אמר: **וחד לעכב.** ותנ"ב דכתיב עיכובא כתה שנעשה בנגדי לגן בפנים לטיי עלמא הבא לא שייך לומר הכי שתקון הקטורת אין חוכה עליו לעשותו בו ביום אלא מתמול וכן משמע לקמן בדרש שני שעירי אלא מתקנין עיכובא לזה שנרחך שיהו שניהן שוין ולקיחתן אחד: **ונתנו** כמי אהרן הכהן אם. ותנ"ב דמוקמי ליה לעיל נמי אמתת הלילה בתוצאת המילון מ"מ ה"ה דבכל מקום מלוה להיות מן הבדיוט: אע"פ שאם יורד מן הבמים מלוה להיות מן הבדיוט. הקשה ר"ב מ) אלעזר הלא קטורת היה על המזבח הפנימי ואם שמים על מזבח המילון הוא דהוה אבל על מזבח הפנימי לא היה שם אלא מן הנחלים של מזבח המילון ולא"ל דבי כי קטורת נמשון היה שבשו מזבח המילון כדאמרינן במדרש שמיתי יבי עם תלבי נקטורת נשיאים שהיה על מזבח המילון עם אהן קרבנות בשביל מיכבן של ישראל ומהכלי עשמא הבא לא מיקבי אלא כי אם מחתות לקטורת ובמתתה הקרבנה יותר משאר קטורת שבכל יום שהיה על גב מזבח הפנימי דאיכא למימר דהוראת שעה היתה לנתיה בשתי מחתות: מחתות ולהקריב במחתה בשביל שהיה על מזבח המילון מיהו איכא תנא דאמר כי אם בפנים מתו ואם כן הלבו להקטיר בפנים ופליגא אהך דהכא דאם לא היה שם אלא מחתה אחת ולא יכולה שעה היתה שמה שהיה נרוך עוד מחתה:

שלא תתחיל מפניך שמא תבוה ת"ר יונתן את הקטורת על האש לפני ה' [ט] שלא יתקן מבחוץ ויכנים [א] להוציא מלבן של צדוקין שאומרים יתקן מבחוץ ויכנים מאי דרוש [ב] כי בענן אראה על הכפורת מלמד שיתקן מבחוץ ויכנים אמרו להם חכמים והלא כבר נאמר ונתן את הקטורת על האש לפני ה' אם כן מה ת"ל כי בענן אראה על הכפורת [ג] מלמד שנותן בה מעלה עשן ומניין שנותן בה מעלה עשן שנאמר [ד] וכסה ענן הקטורת את הכפורת [ה] הא לא נתן בה מעלה עשן [ו] או שחיסר אחת מכל סמניה חייב מיתה ותיפוק ליה [ז] דקא מעייל ביאה ריקנית אמר רב ששת הכא במאי עסקינן [ח] כגון ששגג בביאה והזיד בהקטרה רב אשי אמר אפילו תימא הזיד בזו ובזו [ט] כגון דעייל שתי הקטרות אחת שלימה ואחת חסירה אביאה לא מיחייב דהא עייל ליה שלימה אהקטרה מיחייב דקא מקטר קטורת חסירה אמר מר ומניין שנותן בה מעלה עשן ת"ל וכסה קרא לקרא אמר רב יוסף הכי קאמר אין לי אלא עלה מעלה עשן עיקר מעלה עשן מניין ת"ל וכסה א"ל אביי והא איפכא תניא דתניא נתן בה עיקר מעלה עשן היה מתמר ועולה במקל עד שמגיע לשמי קורה כיון שהגיע לשמי קורה ממשמש ויורד בכותלים עד שנתמלא הבית עשן שנאמר [י] והבית ימלא עשן אלא אמר אביי הכי קאמר אין לי אלא עיקר מעלה עשן עלה מעלה עשן מניין ת"ל וכסה רב ששת אמר אין לי אלא אהל מועד [יא] שבמדבר שילה ובית עולמים מניין ת"ל וכסה האי [יב] מוכן יעשה לאהל מועד השוכן אתם נפקא אלא הכי קאמר אין לי אלא ביום הכפורים בשאר ימות השנה מניין ת"ל וכסה רב אשי אמר חד למצוה וחד לעכב רבא אמר חד לעונש וחד לאזהרה תניא ר"א אומר ולא ימות עונש כי בענן אראה אזהרה יכול יהיו שניהם אמורין קודם מיתת בני אהרן ת"ל [יג] אחרי מות שני בני אהרן יכול יהיו שניהם אמורים אחר מיתת שני בני אהרן ת"ל כי בענן אראה על הכפורת הא כיצד אזהרה קודם מיתה ועונש אחר מיתה מאי תלמודא אמר רבא אמר קרא כי בענן אראה ועדיין לא נראה ואלא מ"ט איענוש [יד] כדתניא ר"א אומר לא מתו בני אהרן אלא על שהורו הלכה בפני משה רבן מאי דרוש [טו] ונתנו בני אהרן הכהן אש על המזבח [יז] אעפ"פ [יח] שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט: יצא ובא לו דרך כניסתו: מנא הני מילי א"ר שמואל בר נחמני א"ר יונתן אמר קרא [יט] ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלם וכי מה ענין גבעון אצל ירושלים אלא מקיש יציאתו מגבעון לירושלים לביאתו מירושלים לגבעון מה ביאתו מירושלים לגבעון פניו כלפי במה כדרך ביאתו אף יציאתו מגבעון לירושלים פניו כלפי במה כדרך ביאתו וכן [כ] כהנים בעבודתן [כא] ולוים בדוכנן [כב] ויישראל במעמדן כשהן נפטרין לא היו מחזירין פניהן והולכין אלא מצדדין פניהן והולכין [כג] וכן תלמיד הנפטר מרבו לא יחזיר פניו וילך אלא מצדד פניו והולך כי הא דר' אלעזר כד הוה מיפטר מיניה דר' יוחנן [כד] כד הוה בעי ר' יוחנן לסגויי הוה גחין קאי ר' אלעזר אדוכתיה עד דהוה מיכסי ר' יוחנן מיניה וכד הוה בעי ר' אלעזר לסגויי הוה קא אזיל לאחוריה עד דמכסי מיניה דרבי יוחנן רבא כד הוה מיפטר מיניה דרב יוסף הוה אזיל לאחוריה עד [כה] דמנגפן כרעיה ומתווסן אסקופתא דבי רב יוסף דמא אמרו

את הכפורת אשר על העדות ולא ימות לענינו. ואי איפשר לומר כי שניהם נאמרו קודם מיתת בני אהרן, דהא אחרי מות שני בני אהרן כתוב. אלא כי בענן אראה על הכפורת קודם מיתת בני אהרן, דדייקינן אראה מכלל שעדיין לא נראה. וכסה ענן הקטורת אחר מיתתם. אם כן עדיין לא פירש הענוש למה נענשו מפני שהורו הלכה לפני משה רבן, אע"פ שהאש יורדת מן השמים מצוה להביא מן ההדיוט. והא דאמר למעלה או שחיסר אחת מסמניה חייב מיתה. ואקשינן ותיפוק ליה דכיון דאינה עשויה כהילכתה כאילו אינה קטורת, ונמצאת ביאתן בלא עבודה. וכתיב ואל יבא בכל עת אל הקודש ולא ימות. ופירק רב אשי כגון דעייל שתי קטורות אחת שלמה ואחת חסירה, אביאה לא מחייב דהא עייל ליה שלימה, אהקטרה הוא דמחייב דקא מקטיר חסירה. ירושלמי היה מהלך בין שתי פרוכות ודוחק באצילי ידיו כדי שלא ישרפו (בפרכות) [הפרכות]. כיצד הוא עושה, א"ר חגינא מניח את הכף בארץ חזרוקה באויר וקולטה במחתה. שמואל אמר בורדה מ) בגדולי. ר' יוחנן אמר מערה מחוך הכף והיא מתמדת ועולה, ואחר כך היא פושה ויורדת. יצא ובא לו דרך כניסתו כו' יוסי, ברם ר' מאיר אפי' בעי לא יכיל, למה, כדי שלא יתן אחוריו לקודש. מנא לן, שנאמר ויבא שלמה לבמה אשר בגבעון ירושלים, מקיש ביאת גבעון לביאת ירושלים מה ביאתו לגבעון פניו כלפי במה אף ביאתו לירושלים פניו כלפי במה. וכן הכהנים בעבודתם ולוויים בדוכנם וישראל במעמדם, כולם כשנפטרים לא היו מחזירים פניהם והולכים, אלא מצדידים. וכן תלמיד הנפטר מרבו אין מחזיר את פניו אלא מצדד והולך. כי הא דר' אלעזר כי הוה מיפטר מר' יוחנן, אי הוה בעי ר' יוחנן לסגויי, הוה גחין לר' אלעזר קאי אדוכתיה עד דהוה ר' יוחנן מיכסי מיניה. ואי הוה בעי ר' אלעזר לסגויי, הוה אזיל אחוריה אחוריה עד דהוה מיכסיה ר' יוחנן מיניה. רבא כד הוה מיפטר מרב יוסף, הוה אזיל אחוריה אחוריה עד דהוו מנקפן כרעיה ומתורסן מדמיה אסקופתא דרב יוסף.

מ) מירושלמי לפניהו הגי טורחה נרגלו ונר רמיהו בגדולו והוא הנכון.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com